

საქართველო და გლობალიზაცია

გლობალური საფრთხეები

სოციალური პოლარიზაცია.

კიბერსაფრთხეები

მოამზადა ნინო გვარამაძე

სოციალური პოლარიზაცია

მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის 2024 წლის გლობალური რისკების ანგარიშში მოყვანილ რისკების ჩამონათვალში (როგორც უახლოესი 2, ისე უახლოესი 10 წლისთვის) სერიოზულ საფრთხედ დასახელებულია სოციალური პოლარიზაცია.

სოციალური პოლარიზაცია გულისხმობს საზოგადოების შიგნით სეგრეგაციას, რომელიც წარმოიქმნება სხვადასხვა ფაქტორების გამო.

1. განმარტება და მიზეზები:

- სოციალური პოლარიზაცია ხდება მაშინ, როდესაც ისეთი ფაქტორები, როგორიცაა შემოსავლების უთანასწორობა, უძრავი ქონების რყევები და ეკონომიკური გადაადგილება იწვევს სოციალური ჯგუფების დიფერენციაციას.
- ის წარმოადგენს ჯგუფების ზრდას სოციალური იერარქიის უმაღლეს და უმდაბლეს საფეხურებზე, ჯგუფების ერთდროული შემცირებით შუა საფეხურებზე მყოფი ჯგუფების იმავდროული შემცირებით.
- განვითარებულ ეკონომიკაში მკვლევარები სულ უფრო ხშირად ამახვილებენ ყურადღებას სოციალურ პოლარიზაციასთან დაკავშირებულ საკითხებზე.

2. ურბანული კონტექსტი:

- ურბანულ ადგილებში ხშირად აღინიშნება სოციალური პოლარიზაცია, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც ის ემთხვევა ეკონომიკურ რესტრუქტურირებას.
- ქალაქებში მწვავედება ეკონომიკური უთანასწორობა სოციალური კლასის და რასობრივი ნიშნით.
- ურბანული გარემო ავლენს მკვეთრ კონტრასტებს: მდიდარი და ძლიერი თემები თანაარსებობენ დეპრივაციის, გარიყულობისა და დაცემის ადგილებთან.
- სოციალურ-ეკონომიკური ჯგუფების სივრცითი სეგრეგაცია ხელს უწყობს სოციალურ პოლარიზაციას, სოციალურ გარიყულობას და საზოგადოების ფრაგმენტაციას.

3. შემოქმედებითი კლასი და გლობალიზაცია:

- სოციალური პოლარიზაციის კონცეფცია იკვეთება შემოქმედებითი კლასის ფენომენთან.
- გლობალიზაციამ, მასთან დაკავშირებულმა „შემოქმედებითმა განადგურებამ“ გამოიწვია ელიტების კეთილდღეობა ბევრ ქალაქში.
- თუმცა, ეს პროცესი არათანაბრად არის განაწილებული, რაც ზიანს აყენებს გლობალიზაციის ნაკლებად მომხრე უბნებს.

4. **ურბანული სიღარიბე და არაფორმალური ეკონომიკა:**

- საფუძვლები, რომლებიც ქმნის სოციალურ პოლარიზაციას, მოიცავს შემდეგს:
 - სიღარიბის კულტურა
 - სიღარიბის ციკლი
 - მთავრობის მარცხი (არაეფექტური ინტერდისციპლინური პოლიტიკა ღარიბებისთვის)
 - რესურსების/შესაძლებლობების არათანაბარი განაწილება
 - კლასობრივი კონფლიქტი
 - "ქვეკლასის" კონცეფცია
- ურბანული ნგრევა, არეულობები და სოციალური დაშლა შეიძლება იყოს სოციალური პოლარიზაციის სიმპტომი.

საინტერესოა, რომ სოციალურმა პოლარიზაციამ ასევე შეიძლება გამოიწვიოს არაფორმალური ეკონომიკის გაჩენა ქალაქებში.

5. **მედიის როლი:**

- ციფრულმა მედიამ, განსაკუთრებით სოციალურმა მედიამ, შესაძლოა როლი ითამაშოს სოციალური პოლარიზაციის წახალისებაში.
- ამ ფენომენს შეუძლია ხელი შეუწყოს სოციალურ ურთიერთობებში გამოყენებულ ტექნოლოგიებს.

მზარდი პოლარიზებული საზოგადოების ნავიგაციისთვის ამ დინამიკის გაგება გადამწყვეტია. სტრესის მართვა და კონფლიქტების დეესკალაცია თანაგრძნობისა და ვალიდაციის გზით ხელს უწყობს უკეთეს კომუნიკაციასა და გაგების ხელშეწყობას.

საერთაშორისო ეკონომიკური ფორუმის ანგარიშში ნათქვამია, რომ საზოგადოებები გაიყო.

მისინფორმაცია, დეზინფორმაცია და საზოგადოების პოლარიზაცია ყველაზე მჭიდროდ დაკავშირებული რისკებია ერთმანეთის გაძლიერების უდიდესი პოტენციალით.

მართლაც, პოლარიზებული საზოგადოებები უფრო მეტად ენდობიან ინფორმაციას (მართალს ან მცდარ), რომელიც ადასტურებს მათ რწმენას. ხელისუფლებისა და მედიის მიმართ უნდობლობის გათვალისწინებით, ცრუ ინფორმაციის წყაროები, მანიპულირებული შინაარსი შეიძლება არც იყოს საჭირო - უბრალოდ კითხვის დასმა, როგორც „შეთხზულია თუ არა,

შეიძლება საკმარისი იყოს შესაბამისი მიზნების მისაღწევად. ეს შემდეგ თესავს თესლს შემდგომი პოლარიზაციისთვის.

შედეგები შეიძლება იყოს სერიოზული. საზოგადოებები შეიძლება გახდეს პოლარიზებული არა მხოლოდ მათი პოლიტიკური კუთვნილების, არამედ რეალობის აღქმის მიხედვითაც, რაც სერიოზულ გამოწვევას უქმნის სოციალურ ერთიანობას და ფსიქიკურ ჯანმრთელობასაც კი.

როდესაც ემოციები და იდეოლოგიები ჩრდილავს ფაქტებს, მანიპულაციურმა ნარატივებმა შეიძლება შეაღწიონ საზოგადოებრივ დისკურსში ისეთ საკითხებზეც კი, როგორცაა საზოგადოებრივი ჯანდაცვა, სოციალური სამართლიანობა და გარემოსდაცვითი განათლება.

ფალსიფიცირებულ ინფორმაციას ასევე შეუძლია გააძლიეროს მტრობა მიკერძოება და დისკრიმინაცია სამუშაო ადგილზე, ძალადობისკენ მოწოდება, სიძულვილის დანაშაულები და ტერორიზმი.

ზოგიერთმა მთავრობამ და პლატფორმამ, რომლის მიზანია სიტყვის თავისუფლებისა და სამოქალაქო თავისუფლებების დაცვა, შესაძლოა არ იმოქმედოს ფალსიფიცირებული ინფორმაციისა და მავნე შინაარსის ეფექტურად შესაჩერებლად, რაც „სიმართლის“ განმარტებას უფრო საკამათო გახდის საზოგადოებებში. როგორც სახელმწიფო, ისე არასახელმწიფო აქტორებმა, შეიძლება გამოიყენონ ცრუ ინფორმაცია, რათა გააფართოონ განხეთქილება საზოგადოების შეხედულებებში, დაარღვიონ საზოგადოების ნდობა პოლიტიკური ინსტიტუტების მიმართ და საფრთხე შეუქმნან ეროვნულ ერთიანობას და თანმიმდევრულობას. კონკრეტული ლიდერებისადმი ნდობა ინფორმაციისადმი ნდობას იწვევს და ამ სუბიექტების (შეთქმულების თეორეტიკოსების, მათ შორის პოლიტიკოსების და ექსტრემისტული ჯგუფების, გავლენის მქონე პირების და ბიზნეს ლიდერების) ავტორიტეტი შეიძლება გაძლიერდეს და ისინი გახდნენ ჭეშმარიტების არბიტრები.

პოლიტიკური პოლარიზაცია

პოლიტიკური პოლარიზაცია გულისხმობს პოლიტიკური შეხედულებებისა და დამოკიდებულებების მზარდ განსხვავებას საზოგადოების შიგნით სხვადასხვა ჯგუფებსა თუ ინდივიდებს შორის.

1. განმარტება და გავლენა:

- პოლიტიკური პოლარიზაცია ხდება მაშინ, როდესაც ხალხის შეხედულებები პოლიტიკურ საკითხებზე ხდება უფრო ექსტრემალური და გამყარებული, რაც იწვევს დაპირისპირებულ ბანაკებს შორის მკვეთრ დაყოფას.
- ეს გავლენას ახდენს არა მხოლოდ პოლიტიკაზე, არამედ უფრო ფართო საზოგადოების დინამიკაზე.
- პოლარიზაციასთან დაკავშირებული მრავალფეროვნების დაკარგვა ძირს უთხრის თანამშრომლობას და საზოგადოებების უნარს უზრუნველყონ ჯანსაღი, საზოგადოებისთვის აუცილებელი საზოგადოებრივი სიკეთე.
- პოლარიზაცია საფრთხეს უქმნის დემოკრატიისა და თავად საზოგადოების გამძლეობას.

2. რთული სისტემების პერსპექტივა:

- პრინციპის უნივერსიტეტისა და არიზონას სახელმწიფო უნივერსიტეტის მკვლევარებმა შეისწავლეს პოლარიზაცია, როგორც რთული, მუდმივად განვითარებადი სისტემა.
- მათ გამოიკვლიეს, თუ როგორ ხდება პოლარიზაცია და რა გავლენას ახდენენ დროთა განმავლობაში ცალკეული ამომრჩევლები, ძალაუფლების მქონე ადამიანები და სოციალური ქსელები.
- რამდენადაც სოციალური ურთიერთქმედება ადამიანებს აცალკევებს საპირისპირო ბანაკებში, პოლიტიკური სისტემა უუნარო ხდება გადაჭრას კრიტიკული საკითხები და ჩამოაყალიბოს საჭირო გადაწყვეტილებები.
- მრავალფეროვნების შენარჩუნება გადამწყვეტია სისტემების განვითარებისა და გადარჩენისთვის.

3. შედეგები:

- ექსტრემალური პოლარიზაცია აფერხებს მცდელობებს გადაჭრას კრიტიკული სოციალური საკითხები, მათ შორის კლიმატის ცვლილება, ექსტრემალური ამინდი და პანდემიური ვირუსები, როგორიცაა COVID-19.
- უფრო სრულყოფილი საღი აზრი, რომელიც ფესვადგმულია სხვადასხვა

პოლიტიკური პოლარიზაცია საფრთხეს უქმნის საზოგადოების სტრუქტურას ადამიანების ხისტ ბანაკებში იზოლირებით, თანამშრომლობის შეფერხებით და ეფექტური მმართველობის შეფერხებით. მისი გავლენის აღიარება გადამწყვეტია ჯანსაღი და უფრო გამძლე დემოკრატიის ხელშეწყობისთვის.

სიტყვა “პოლარიზაცია” დღეს საქართველოსთან მიმართებაში ხშირად გვესმის. მასზე ხშირად მიუთითებენ დასავლელი პარტნიორები, როცა ისინი ქვეყნის პოლიტიკურ ელიტებს პოლარიზაციის დასაძლევად ქმედითი ნაბიჯების გადადგმისკენ კვლავაც უშედეგოდ მოუწოდებენ. ოღონდ პოლარიზაცია მხოლოდ საქართველოს პრობლემა არ არის და საზოგადოების ორად გახლეჩა პოლიტიკურ სივრცეს თავად დასავლურ დემოკრატიებშიც წამლავს.

ერთი შეხედვით, ქართული პოლარიზაცია დასავლურ ტენდენციებს წააგავს. ჩვენთანაც, ევროპისა და ამერიკის მსგავსად. ექსპერტებს მიაჩნიათ, რომ ქართულ პოლიტიკაში იდეოლოგიური საფარველის მიღმა დაპირისპირების ფესვები ლიდერების პიროვნებებისაკენ და მათ თარგზე მოჭრილი პარტიებისკენ უფრო მიდის.

როგორც არ უნდა იყოს პოლარიზაციის ბუნება, მისი შედეგები დემოკრატიისთვის ერთნაირად დამანგრეველი შეიძლება აღმოჩნდეს: დემოკრატიული სისტემა ხომ დებატების გზით ქეშმარიტების პოვნისკენ უნდა იყოს მომართული და არა მოწინააღმდეგის განადგურებისკენ.

სოციალური მედიის ალგორითმები პოლარიზაციას ახალისებს და კვებავს. პოლარიზაცია მძლავრი პოლიტიკური იარაღი ხდება, რომლის საშუალებითაც პოპულისტი ლიდერები განზრახ, საკუთარი მხარდაჭერის გასაზრდელად აუცხოებენ საზოგადოების სხვადასხვა ჯგუფს ერთმანეთისგან. პოლიტიკური ბრძოლის ველი ემსგავსება ბაგირის გადაძლავას, სადაც ყველაზე სავარაუდო შედეგი დემოკრატიული სისტემის ბაგირის გაწყვეტა და ორივე მხარის ძირს დანარცხება ხდება.

კიბერსაფრთხეები

მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის 2024 წლის გლობალური რისკების ანგარიშში მოყვანილ რისკების ჩამონათვალი (როგორც უახლოესი 2, ისე უახლოესი 10 წლისთვის) არის, აგრეთვე, კიბერსაფრთხეები.

კიბერდაუცველობა მწვავე პრობლემაა ჩვენს სულ უფრო ციფრულ სამყაროში.

1. კიბერუსაფრთხოების გამოწვევები:

მზარდი საფრთხეები: კიბერ რისკები, მათ შორის კიბერდანაშაული, მონაცემთა გარღვევა და IT წარუმატებლობა, მნიშვნელოვან საფრთხეს უქმნის ბიზნესს და ინდივიდებს.

- გლობალური აღიარება: მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის (WEF) ლიდერების თითქმის 40% კიბერუსაფრთხოებას გლობალური ეკონომიკისთვის „ნათელ და არსებულ საფრთხედ“ მიიჩნევს.
- საყოველთაო გამოწვევა: პანდემიისა და კლიმატის ცვლილების მსგავსად, კიბერუსაფრთხოება მოითხოვს კოლექტიური ქმედებებისა და სიფხიზლის დაცვას.

2. გაზრდილი ცნობიერება:

- Allianz Risk Barometer 2022: კიბერ რისკებმა გადააჭარბა სხვა მთავარ გლობალურ რისკებს, რაც ხაზს უსვამს კიბერუსაფრთხოების მტკიცე ზომების აუცილებლობას.
- გლობალური რისკების ანგარიში 2024, რომელშიც ყოველმხრივ განხილულია კიბერსაფრთხეები.

3. საზოგადოება და განათლება:

- კიბერუსაფრთხოება: კიბერუსაფრთხოების საზოგადოება, რომელიც არღვევს ბარიერებს საუბრებში. ის მოიცავს თემებს ჰაკერებიდან რისკის მენეჯმენტამდე, მიესალმება ყველა უნარების დონეს.
- საგანმანათლებლო რესურსები: პლატფორმები, როგორიცაა YouTube, გთავაზობთ ვიდეოებს კიბერუსაფრთხოების დემისტიფიკაციის, თქვენი ციფრული სამყაროს დაცვისა და კიბერ საფრთხეების გაგების შესახებ.

ტექნოლოგიურ განვითარებასთან ერთად, რომლის პირობებშიც, კერძო და სამთავრობო სექტორი კომპიუტერულ სისტემებზე დამყარებულ ყოველდღიურ ოპერაციებზეა დამოკიდებული, მნიშვნელოვანი ინფორმაციის გავრცელების საფრთხე მკვეთრად გაზრდილი.

ინტერნეტი უსაფრთხო სივრცე არასდროს ყოფილა — ახლა კი, როცა ბიზნესის უდიდესი ნაწილი ციფრული ტრანსფორმაციის გზას ირჩევს, კიბერშეტევების რიცხვი ყოველდღიურად იზრდება.

კიბერშეტევები მსოფლიოს ირგვლივ ორგანიზაციებს ყოველწლიურად მილიონობით დოლარი უჯდებათ და გარდა ფინანსური ზიანისა, რეპუტაციასაც მნიშვნელოვნად აზარალებს. 2021 წელს, კიბერდანაშაულებისგან მიღებულმა გლობალურმა ზარალმა 6 ტრილიონ დოლარს გადააჭარბა. ტრენდი მზარდია, რადგან მხოლოდ 2020 წელს წარმატებული კიბერშეტევების ყოველწლიური საშუალო 27,4%-ით გაიზარდა.

აქ არ შევჩერდებით იმ კიბერსაფრთხეებზე, რომელიც თითოეულ მოქალაქეს შეიძლება დაემუქროს. ასეთები პერსონალური ინფორმაციის გაჟონვა, ფიშინგი, ვირუსების გავრცელება და სხვა.

გარდა ფინანსური, ეკონომიკური და რეპუტაციული ზიანისა, კიბერშეტევები მნიშვნელოვნად აზიანებს ქვეყნების თავდაცვისუნარიანობას.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. WEF_The_Global_Risks_Report_2024.pdf (weforum.org)
2. ჟანტე რ., მედია და “სხვანაირი” პოლარიზაცია <https://civil.ge/ka/archives/576376>
3. სვანაძე ვ. განათლების მნიშვნელობა კიბერუსაფრთხოების განვითარებაში, „განათლება გლობალური მოქალაქეობისთვის“ https://educationhouse.ge/open_news/210